

Male hidroelektrane u Crnoj Gori donose milione evra vlasnicima, među kojima su i rođaci predsednika Mila Đukanovića. Zbog protivljenja meštana uništavanju reka će vlast u Podgorici navodno preispitati gradnju.

Na Balkanu je, od Slovenije do Grčke, planirana izgradnja tri hiljade malih i velikih hidroelektrana, objavile su ekološke organizacije iz regiona početkom godine. Na celom tom prostoru meštani protestuju jer tvrde da im elektrane uništavaju reke i normalan život. Izuzetak nije ni Crna Gora gde je nedavno, zbog protesta, Vlada odlučila da preispita celokupnu gradnju malih elektrana.

Iako sporadični protesti u Crnoj Gori traju godinama, tek nakon što su meštani sela kod Šavnika danima blokirali pokušaje investitora da počne s pripremnim radovima na gradnji dve male hidroelektrane, Vlada je odlučila da, makar privremeno, stopira posao.

U Ministarstvu ekonomije u Podgorici za DW kažu da je u toku revizija dokumentacije, ali da će odluka zavisiti i od mišljenja lokalnog stanovništva. „Bez njihove saglasnosti i podrške neće biti gradnje malih elektrana, upravo iz razloga što najveće benefite ovih projekata treba da oseti lokalno stanovništvo“, navodi se u odgovoru.

Male elektrane - velike kontroverze

Od početka gradnje mini-hidroelektrana u Crnoj Gori, taj posao je pod lupom nevladinog sektora. Direktor ekološkog pokreta „Ozon“ Aleksandar Perović tvrdi da su male elektrane postale ozbiljan problem zbog očiglednog forsiranja privatnih interesa nad javnim.

„Ako znamo da ih prate i razne kontroverze a imaju minoran udeo u ukupnoj proizvodnji struje, ne mogu prepoznati nikakav pozitivan efekat. Za razliku od toga, jasan je negativan uticaj na rečni i povezane ekosisteme, što je velika i ekološka i ekonomska šteta“, kaže Perović za DW.

Tokom dvanaest godina koliko država podstiče proizvodnju struje iz obnovljivih izvora, u Crnoj Gori su potpisani ugovori za gradnju 55 malih hidroelektrana, a do sada je završeno 14.

Iz Ministarstva ekonomije kažu da je pre gradnje ovih elektrana Crna Gora davala oko 80 miliona evra godišnje na uvoz struje. Tvrde da je gradnja donela investicije od oko 40 miliona evra, izgradnju infrastrukture posebno u seoskim predelima i više od 80 radnih

mesta.

Male elektrane - velika šteta?

Perović, međutim, smatra da su pozitivni efekti zanemarljivi. „To su mahom automatizovani sistemi na kojima su uglavnom zaposleni ljudi na poslovima obezbeđenja.“

Naš sagovornik objašnjava i šta se krije iza protesta meštana sela po Crnoj Gori. „Građani koji žive uz reke, makar većina njih, shvataju njihov suštinski životni značaj i svesni su da stavljanje reke u cev nosi sa sobom mnogo toga lošeg po njih, od korišćenja vode za piće i kupanje, preko ribolova, do smanjenja vrednosti njihove imovine.“

„Upravo je zato toliki otpor građana, naročito onih koji pošteno žive od svog rada i čuvaju imanja koja su nasledili da bi ih ostavili svojim potomcima, a ne izgubili zbog interesa nekih investitora“, dodaje Perović.

U Ministarstvu pak tvrde da je suština gradnje malih elektrana upravo doprinos očuvanju životne sredine, jer one značajno utiču na smanjenje emisije štetnih gasova i efekata staklene bašte. „Male hidroelektrane su, uz solarne i vetroelektrane, ekološki najprihvatljivija vrsta tehnologije za proizvodnju električne energije.“

U Ministarstvu priznaju i da je udeo struje iz ovih elektrana u ukupnoj proizvodnji mali pa je za ovu godinu planirano da to bude 3,2 odsto.

Crna Gora je nedavno dostigla nacionalni cilj - trećina struje proizvede se iz obnovljivih izvora energije. S obzirom na to, nove elektrane se neće počinjati ali se postojeće, prema ugovorima, moraju dovršiti, kažu iz Ministarstva. Ostavljaju mogućnost da jednostrano raskinu ugovore, ali u tom slučaju morali bi da nadoknade štetu investitorima.

Male elektrane - veliki biznis

Posebna kontroverza koja prati čitav posao je što su vlasnici ovih objekata bliski vlasti i što im država, na ime „podsticaja“ daje milione evra godišnje. Naime, po zakonu o energetici, proizvodnja energije iz obnovljivih izvora u Crnoj Gori je 2015. proglašena za javni interes pa država kupuje celokupnu količinu struje iz malih elektrana.

Crnogorski operater tržišta električne energije (COTEE) je tokom prošle godine isplatio preko četiri miliona evra za struju iz malih elektrana. Za prvih pet meseci ove godine su vlasnici malih elektrana na ime podsticaja dobili 1,7 miliona.

Novac dolazi od građana koji sve ovo plaćaju kroz posebne stavke u računima za struju.

„Zamislite da ove pare damo narodnim kuhinjama, verujem da bi to bilo mnogo važnije za celo društvo“, kaže Perović.

Studija crnogorske Mreže za afirmaciju nevladinog sektora iz 2017. godine pokazala je da je gradnja malih hidroelektrana postala biznis za pojedince bliske predsedniku Milu Đukanoviću i njegovoj Demokratskoj partiji socijalista (DPS). Tako su među vlasnicima malih elektrana Đukanovićev sin, kum i brat od ujaka.

„Teško je prognozirati šta će Vlada uraditi na kraju, naročito jer su investitori nastavili sa radovima i bahatim pristupom gde god nema organizovanog otpora građana. Pitanje je da li Vlada kupuje vrijeme usled očigledne promašene politike ili će *žrtvovati* nekog investitora zbog sprečavanja eventualnih političkih gubitaka“, kaže ekološki aktivista Aleksandar Perović.

„Nažalost, nakon 13 godina bavljenja ovim poslom, teško da mogu biti optimista“, dodaje on.

Izvor: dw.com